

TILVÆKST Salgsafgrøder, nr. 23, 24. august 2017

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Etablering af vintersæd
- Bekæmpelse af spildkorn i raps
- Vækstregulering og svampebekæmpelse i raps
- **REGLER OG TILSKUD**
- Udsat frist for etablering af efterafgrøder

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Marie Uth

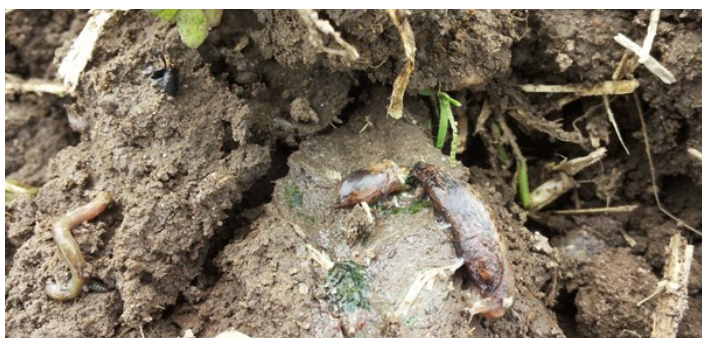
Vejret bringer fortsat udfordringer, men i denne uge ser det ud til at store arealer er blevet høstet, og der er blevet sået meget raps og etableret meget efterafgrøde.

Snegle i raps og korn

Det fugtige vejr giver gode forhold for snegle, og der er en stor bestand i markerne nu. Det er helt afgørende at være på forkant med bekæmpelse, og der bør i risikomarker spredes sneglekorn ved såning eller umiddelbart efter. Følg op med behandlinger efterhånden som kornene forsvinder og bliver spist. Læs mere om håndtering af snegle i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 20.

DLG er begyndt at forhandle sneglepiller med navnet Ferrex. Ferrex er lidt mere koncentreret end de øvrige produkter, og vi anbefaler derfor at bruge 4 kg/ha. Prisen for Ferrex er dermed sammenlignelig med de øvrige produkter på markedet.

Hvis du planlægger at så vintersæd på arealer, hvor der er stor risiko for snegleangreb, kan du med fordel holde jorden sort indtil såning.

Billede 1 Agersnegle fotograferet i leret rapsstub kort efter stubharvning (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Forebyggelse af kålbrot

I rapssædskifter bør der være fokus på at begrænse opformering af kålbrot, som er en meget tabsvoldende sygdom. Hvis spildplanter i rapsstubben bliver mere end tre uger, vil de bidrage med en betydelig opformering af kålbrot. Det skyldes at kålbrot-svampen trives godt i den varme, fugtige jord i sensommeren. Derfor bør spildplanterne destrueres senest tre uger efter fremspiring.

Rapsjordlopper

Når rapsen har 2-3 blade, holder bejdsningen mod rapsjordlopper ikke længere. Herefter skal rapsen følges for at vurdere skader af rapsjordlopper. Vi forventer dog ikke store angreb af rapsjordlopper i år. Bemærk at sorter fra Limagrain ikke er bejdset mod rapsjordlopper (sorter, der begynder med A).

Hestebønner

Høsttidspunktet i hestebønner tegner til at blive sent i år. Størstedelen af bælgene er stadig grønne. Hvis du ønsker at nedvisne skal de ske, når $\frac{3}{4}$ af bælgene er sorte. Læs mere om nedvisning og høst af hestebønner i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 21.

Etablering af vintersæd

Af planterådgiver Marie Uth

Såtidspunkt

Der er flere ting at tage højde for, når der vælges såtidspunkt i vintersæd. Den sikreste periode at så vintersæd er fra den 10.-25. september, da det vil sikre et godt udbyttepotentiale, samtidig med at der er begrænset risiko for udbyttetab som følge af skadevoldere.

Ofte vil såtidspunktet dog være et resultat af aktuelle vejrforhold. Der vil altid være risiko for en lang, våd periode i september. Derfor gælder det om at udnytte chancen, når der bliver en mulighed for at etablere vintersæd i et godt såbed.

Definition af tidlighed i forhold til såtidspunkt i vintersæd:

Tidlig 1.-10. sep.	Middel 10.-25. sep.	Sen 25.-5. okt.	Meget sen Efter 5. okt.
-----------------------	------------------------	--------------------	----------------------------

Arter der egner sig til tidlig såning:

- Hybridrug kan med fordel sås tidligt, da udgiften til udsæd reduceres betydeligt. Desuden kan der opnås højere udbytter ved tidlig såning.
- Hybridvinterbyg kan sås tidligt, hvorved udgiften til udsæd reduceres betydeligt, men det er forbundet med stor risiko/store omkostninger til planteværn.
- Vinterhvede kan sås tidligt, men det har begrænset effekt på udbyttepotentialet.

Skadevoldere, der kan give problemer ved tidlig såning:

- Aggressive græsser bliver kraftige ved tidlig såning, hvorved de bliver svære at håndtere. Derfor bør man ikke så tidligt i marker med agerrævehale, rajgræs og væselhale (udsættelse af såningen med to uger vil omtrent halvere mængden af græsukrudt).
- Goldfodsyge og knækkefodsyge udgør en risiko ved tidlig såning – særligt i hvede og rug. Derfor foretrækkes gode forfrugter som vinterraps og havre forud for tidligt sået vintersæd. Flerårshvede samt hvede dyrket efter 2-3 år med andet korn, kan med fordel bejdses med Latitude.
- Havrerødsot optræder hyppigere i tidligt sået korn, og det er derfor nødvendigt at være meget opmærksom på at bekæmpe lus i efteråret. Rug er mindre modtagelig.

- Lejesæd optræder oftere ved tidlig såning (se afsnittet længere nede)
- Sneskimmel og trådkøllesvamp kan give problemer med udvintring af vinterbyg. Risikoen er størst, hvor plantetallet er for højt i forhold til sådatoen.
- Risikoen for manganmangel øges.
- Generelt bør planteværnsstrategien tilpasses til tidlig såning, hvorved omkostningerne til planteværn stiger.

Udsædsmængde

Det er vigtigt at tilpasse udsædsmængden til såtidspunktet. Det ønskede plantetal pr. m² for de forskellige kornarter fremgår af tabel 1. Derefter kan udsædsmængden beregnes ud fra tusindkornsvægt (TKV) og forventet spiringsprocent. Normalt regnes med 80-95 % fremspiring. Den laveste spiringsprocent er typisk på knoldet lerjord og i våd jord.

Hybridsorterne sås i units. En unit svarer til 1 mio. spiredygtige frø.

Eksempel ved 150 pl/m²:

150 pl/m² x 10.000 m² = 1,5 mio. frø svarende til 1,5 units pr. ha.

Tabel 1 Vejledende plantetal ved etablering af vintersæd i forhold til sådato.

Afgrode	Ønsket plantetal (pl./m ²)			
	1.-10. sep.	10.-25. sep.	25.-5. okt.	Efter 5. okt.
Vinterhvede	200-250	250-325	325-375	375
Hybridrug	125-150	150-175	175-200	200
Vinterbyg	200-250	250-300	300-350	350
Hybridvinterbyg	140-160	160-180	180-200	200

Formel til beregning af udsædsmængde:

$$Kg/ha = \frac{\text{ønsket plantetal} \times TKV}{\text{springs\%}}$$

Sådan undgår du lejesæd

Risikoen for lejesæd kan reduceres med 1-2 effektive vækstreguleringer i foråret, men det er langt fra en fuldstændig forsikring. Dertil kommer, at det kan være svært at lykkes med vækstregulering. Derfor er dyrkningsstrategien også afgørende for, hvor stor risikoen for lejesæd er.

Tidlig såning øger risikoen for lejesæd, men følgende tiltag modvirker lejesæd:

- Reduceret udsædsmængde i forhold til sådatoen
- Begrænset gødningstildeling inden st. 31 (begyndende strækning)
- En stråstiv sort
- En god forfrugt for at undgå fodsyge

Sådybde

Vintersæd sås generelt i ca. 4 cm's dybde. Rug bør dog ikke sås dybere end 2 cm på lerholdige jorde. På sandjord har sådybden mindre betydning. På humusrige jorde øges sådybden lidt, da denne jord i højere grad fryser op om vinteren.

Startgødning til vintersæd

I de fleste tilfælde er der ingen gevinst ved at give startgødning til vintersæd. Vintersæd har først behov for tilført kvælstof i foråret. Der er dog enkelte tilfælde, hvor vi anbefaler gødskning om efteråret. På jorde med meget lave kalital, kan kali-gødningen tildeles allerede i efteråret. Vintersæd har behov for tilstrækkelig kali gennem hele vækstsæsonen. Vær dog opmærksom på, at kali nemt udvaskes i løbet af vinteren. I vinterbyg på arealer med stor risiko for manganmangel anbefaler vi placering eller samsåning af en forsurende startgødning. Det gælder særligt

arealer med høje reaktionstal. Placér 75-100 kg/ha svovlsur ammoniak eller en DAP-gødning. En DAP-gødning er også gavnlig, hvor der er lave fosfortal.

Bekæmpelse af spildkorn i raps

Af planterådgiver Marie Uth

Allerede et par uger efter fremspiring kan bekæmpelse af spildkorn blive aktuel. Tætte bestande af spildkorn kan genere rapsen meget i de tidlige vækststadier. Specielt vårbyg har en hurtig, aggressiv vækst. Spildkorn forekommer især ved grubbesåning, pløjefri dyrkning og i sammenpløjninger.

Spildkorn bekæmpes med Agil eller Focus Ultra, når kornet har 2-4 blade. Spildkornet må ikke nå at trykke afgrøden for meget. Omvendt skal al spildkornet så vidt muligt være spiret frem, før behandlingen foretages.

Disse behandlinger har også effekt på græsukrudt. Græsser kan være lidt længere tid om at spire frem. For at opnå tilstrækkelig effekt på rajgræs og italiensk rajgræs, er det vigtigt at sprøjte på små planter. Focus Ultra er bedst på disse arter. Se løsningsforslag i tabel 2.

Vær opmærksom på at der igen i år kommer dispensation til at bruge Kerb 400 SC i vinterraps. Hvis der til vinter er meget græs i marken, kan det være en nødvendig behandling.

Tabel 2 Løsningsforslag til bekæmpelse af spildkorn og nogle græsarter i vinterraps i efteråret efter fremspiring.

Ukrudt	Middel	Vejl. Pris (kr./ha)	Godkendelse
Spildkorn vårsæd	0,15 L Agil 100 EC + 0,15 sp.kl.middel	41	Højst 2 gange pr. år (maks. 0,37 l/ha pr. gang)
	0,3 L Focus Ultra + 0,5 L Dash	69	Højst 1 gang pr. år
Spildkorn vintersæd*	0,25-0,35 L Agil 100 EC	61-86	Højst 2 gange pr. år (maks. 0,37 l/ha pr. gang)
	0,5-0,7 L Focus Ultra + 0,5 L Dash	103-137	Højst 1 gang pr. år
Alm. rajgræs, hejre, vindaks, m.fl.	0,6-0,74 L Agil 100 EC	147-184	Højst 1 gang pr. år ved høje doser
	1,2-1,5 L Focus Ultra + 0,5 L Dash	222-273	Højst 1 gang pr. år

**Vinterbyg er mere følsom end hvede, som igen er mere følsom end rug.*

Vækstregulering og svampebekæmpelse i raps

Af planterådgiver Marie Uth

Vækstregulering i vinterraps anbefales kun i marker, hvor der er risiko for begyndende strækning af hovedskuddet. En effektiv vækstregulering sikrer, at vækstpunktet bliver tæt på jordoverfladen, og afgrøden er derfor mere beskyttet mod frostskaade.

Billede 2 Vinterraps, som er hhv. vækstreguleret (til højre) og ikke vækstreguleret (til venstre). Planten, der ikke er vækstreguleret, har strakt hovedskuddet, og toppen er blevet skadet af frost (Foto: Nicolai Kjær, SAGRO).

Følgende forhold taler for vækstregulering:

- Kraftig vækst
- Tidlig såning (inden 10. august)
- Højt gødningsniveau (læs om gødning i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 19)
- Tæt plantebestand
- Erfaring for frostskaade
- Hurtigt voksende sort (f.eks. Wembly, Fencer, DK Exalte, Dariot og Alabama)

Den mest effektive vækstregulering opnås ved behandling i 4-5 løvbladstadiet med et af midlerne i tabel 3. Caryx er det mest effektive vækstreguleringsmiddel.

Tabel 3 Midler til vækstregulering og svampebekæmpelse i vinterraps

Middel	Dosis (l/ha)	Godkendt til (stadie)	Triazol-belastning (%)	Vejl. Pris (kr./ha)
Caryx	0,4 - 0,5	Vækstregulering (13-20)	0	128-160
Juventus	0,4 - 0,55	Vækstregulering (15-19)	0	95-130
Folicur Xpert *	0,6 - 0,78	Rodhalsråd, Lysbladplet (14-20)	55-71	177-230
Orius *	0,5 - 0,6	Rodhalsråd (14-20)	57-69	86-103
Cantus *	0,25	Rodhalsråd	0	200
Prosaro *	0,5	Rodhalsråd (14-20)	36	174

**Kun Caryx og Juventus er godkendt til vækstregulering. Øvrige midler er godkendte mod rodhalsråd, men har også vækstregulerende virkning.*

Svampebekæmpelse

Vinterraps kan angribes af rodhalsråd (phoma) og lys bladplet. Rodhalsråd er sjældent et problem, men kraftige angreb kan behandles i efteråret. Rodhalsråd er nem at genkende (se billede 3). Sygdommen kan ikke behandles om foråret. Se løsninger i tabel 3.

Lys bladplet kan optræde kraftigt i nogle marker, men sygdommen er normalt svær at se i efteråret. Tidlige angreb kan dog bekæmpes i november. Alle de nævnte midler i tabel 3, på nær Caryx og Cantus, har relativ god effekt på lys bladplet.

Billede 3 Raps med rodhalsråd (phoma) i efteråret (Foto: Seges).

Triazolregler

Folicur Xpert, Orius og Prosaro er omfattet af Triazolreglerne. Triazolbelastningen af disse midler er relativ høj, og der vil være begrænsninger på, hvad der kan behandles med i marken til foråret. Disse problemer undgås ved at anvende Caryx eller Juventus til vækstregulering.

I SAGROs gratis app er der et værktøj til at beregne triazolbelastningen. Du kan læse om app'en her.

REGLER OG TILSKUD

Udsat frist for etablering af efterafgrøder

Af planterådgiver Marie Uth

Landbrugsstyrelsen har udsat fristen for at så efterafgrøder som følge af mange dage med nedbør. Fristen udsættes med 10 dage til 30. august 2017. Fristudsættelsen gælder både pligtige efterafgrøder, målrettede efterafgrøder, husdyrefterafgrøder og MFO-efterafgrøder.

Fristen for at indberette pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder er samtidig udskudt fra 31. august til 11. september 2017. Tidligste dato for at destruere efterafgrøderne er tilsvarende rykket med 10 dage til den 30. oktober 2017.